

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

**Adami Tanneri E Societate Iesv, S. Theologiæ D. Et In
Academia Ingolstad. Professoris, Theologiæ Scholasticæ
Tomus ...**

Cum triplici Indice

De Fide, Spe, Charitate, Ivstitia, Religione, caeterisq[ue] virtutibus [et]
vitijs: ac varijs hominum statibus. Secvndæ Secvndæ S. Thomæ
Aqvinatis Respondens

Tanner, Adam
Ingolstadii, 1627

Dubium I. De natura & actibus Spei.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-72877](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-72877)

Q V Æ S T I O I.

De Virtute Spei.

S. Thomas 2. 2. q. 17. vsque ad 22.

Absoluetur hac questio quatuor dubitationibus I. De natura & actibus spei. II. De subiecto spei, tam proximo, quam remoto. III. De dono timoris; speciatim quid, quotuplex, & in quo subiecto sit timor; & que eiusdem ad ceteras virtutes comparatio. IV. De vitijs spei oppositis, speciatim de desperatione & presumptione; item que de affirmatiuis praeceptis, ad spem & timorem pertinentibus.

D V B I V M I.

De natura & actibus Spei.

Sanctus Thomas 2. 2. quest. 17. aa. 8.

Intelligitur in proposito nomine spei, non passio appetitus sensitiui, de qua Sanctus Thomas 1. 2. quest. 40. Sed actus, seu habitus quidam bonus voluntatis, siue appetitus rationalis, aliquo modo circa Deum, vt est bonum nostrum supernaturale versans: à quo actu nonnunquam etiam ipsum obiectum speratum spes dicitur, vt in simili de fide dictum. Ita enim psalmo 13. v. 6. *Quoniam Dominus spes eius est.* Et psalm. 21. v. 10. *Spes mea (Deus) ab uberibus matris.* Et psalm. 39. vers. 5. *Cuius est nomen Domini spes eius.* Et psalm. 70. vers. 5. *Domine spes mea à iuuentute mea, &c.* Et psalm. 90. vers. 9. *Quoniam tu es Domine spes mea, &c.*

2 Potest autem is habitus ex mente S. Thomae citat quest. 17. ita definiri: Virtus Theologica qua voluntas nostra efficaciter tendit ac fertur, in DEVM, vt est suprema beatitudo nostra, legitimis medijs, Deo opitulante, possibilis obtineri; quibus verbis tota spei natura comprehenditur & explicatur.

Dicitur enim primo generis loco, *Virtus*; nempe simpliciter, iuxta Sanctum Thomam citat. quest. 17. artic. 1. & communem fere omnium sententiam; quia *bonum* (etiam simpliciter, in ordine tamen ad certum obiectum) *facit habentem, & opus eius bonum reddit*; quæ est definitio virtutis, apud Aristotelem 2. Ethicor. cap. 6. quidquid Durandus in 3. distinct. 26. quest. 1. falso dixerit, spem, vt & fidem proprie & strictè loquendo, non esse virtutem. De qua re, actum etiam tom. 2. disputat. 3. quest. 2. dub. 1. & quest. 3. dub. 1. & disputatione sequenti q. 6. dub. 2.

3 Addit Durandus ibidem; hanc virtutem non esse necessariam simpliciter ad sperandum, eo quod posita cognitione felicitatis, & istius promissione, voluntas nostra satis virium habeat ad sperandum: Sed hoc fundamentum est plusquam falsum, imo vt Arragonius hic art. 1. ait, *erroneum, & Pelagianum*; cum Concilia passim asserant, ad sperandum requiri speciale auxilium

Dei, vt videre est in Concilio Arausicano II. Canone 6. & in Tridentino sess. 6. cap. 5. & Can. 3. Nec mirum; cum spes sit actus supernaturalis, non minus quam de fide dictum disp. præcedent. quest. 6. dub. 1. & 2. Est ergo eadem quoad hoc spei ratio, quæ fidei, & aliorum habituum supernaturalium; qui dantur non solum ad facile operandum, sed ad operandum simpliciter, iuxta dicta tom. 2. disp. 6. q. 3. dub. 9. licet actus illi, qui ad eiusmodi habitum disponunt, ab ipso habitu effectiue non prodeant, vt ibidem quest. 5. dub. 5. diximus.

Dicitur secundo, *Virtus Theologica*; quia immediate versatur circa DEVM, non solum vt obiectum, quo spes nititur; sed etiam vt obiectum quod speramus, & nobis sperando concupiscimus, vt cum Sancto Thoma citat. quest. 17. art. 2. & 5. ex communi rectè docet Caietanus eodem artic. 5. contra Durandum in 3. disput. 26. quest. 2. & Paludanum ibidem asserentes, spem immediate solum versari circa beatitudinem nostram formalem; contra ea, quæ in simili de delectatione beatitudinis docuimus tom. 2. disp. 1. quest. 3. dub. 2. & contra ipsam rationem. Deus enim est finis Qui, & beatitudo nostra obiectiua, quam per spem imprimis appetimus & desideramus, quamuis interim eo ipso, quod spes versatur circa Deum, quatenus à nobis videri potest, simul etiam versatur circa beatitudinem nostram formalem, seu visionem ipsam, vt finem Quo; qui vna cum fine Qui vnum integrum finem constituit, vt in simili de delectatione dictum loc. citat. & contra nonnullos, ex communi fusius probat Valquez 1. 2. dif. 15. cap. 13.

Etiam si vero Deus sit non solum primum ac principale obiectum spei, sed etiam obiectum attributionis: nihil tamen obstat, quo minus alia, etiam bona naturæ & gratiæ, quatenus ad Deum finem vltimum referuntur & conducunt, tanquam obiecta secundaria à nobis sperari possint, vt ex communi docet S. Thomas citat. quest. 17.

artic. 4. & in simili de fide dictum quaestione 1. dub. 2.

6 Dicitur tertio, *Efficaciter tendens*. &c. quia spes secundum actum saltem principalem conomine in primis significatum, non est simplex amor seu complacentia, aut simplex desiderium de DEO, sed efficax voluntas, & quasi intentio consequendi DEVM, vt est bonum nostrum; quamuis interim ab eodem habitu prodire possit etiam amor seu desiderium simplex & inefficax, circa idem obiectum, vt inferius patebit.

7 Dicitur quarto, *In Deum, vt est suprema Beatitudo nostra*, iuxta S. Thomam cit. quaest. 17. articulo 2. & communem. Hoc enim proprie differt spes à charitate; quod per hanc in Deum ferimur, diligendo eum propter se, siue prout secundum se, ac in se, est summum bonum, etiam abstrahendo ab omni ratione comoditatis ex eo nobis obuenturæ; per illam vero, vt est nobis bonus nostrumque summum bonum, ac finis vltimus, cuius adeptione simpliciter beati sumus; adeoque prout est beatitudo nostra obiectiua, non tantum naturalis, sed etiam supernaturalis; quod significatur per voculam *Suprema*; iuxta ea quæ docuimus tom. 2. disputatio. 1. quaest. 2. dub. 1.

8 Dicitur quinto *Possibilis obtineri*, ex eodem S. Thoma quaest. 17. art. 1. Quia spes tum ex communi sua ratione, est boni futuri possibilis, saltem iudicio sperantis; tum etiam in presenti, quatenus est habitus virtutis, nempe secundum actum suum principalem, & nomine [formaliter] significatum, hoc ipso, quod in eiusmodi obiectum efficaciter fertur, vt dictum.

9 Dicitur sexto, *Opiulante DEO, per certa media*. Quia vt notat S. Thomas hic quaestio. 17. art. 1. & 4. & 1. 2. quaest. 40. art. 7. & quaest. 42. articulo 1. Spes in genere duo respicit, scilicet bonum quod obtinere intendit, tanquam causam finalem, & auxilium per quod illud bonum obtinetur; tanquam causam eius boni efficientem: quæ quidem si de prima & principali loquamur, est solus Deus, qui ad hoc certa nobis media præfixit; quamuis secundaria & ministerialis, seu etiam instrumentalis causa, possint etiam esse tum Sancti, tum alij homines; imo etiam ipsa opera ac merita nostra, vt etiam suo loco tom. 2. disputat. 6. quaest. 4. & 6. docuimus, & tradit S. Thomas hic cit. q. 17. art. 4. & fusius contra huius temporis Sectarios prosequitur Gregorius de Valentia hic q. 1. punct. 1. & Bellarminus lib. 5. de iustif. c. 7. Eam vero habitudinē spei ad auxiliatorem, in quo speramus, in primis etiam denotat vocula *Confidentia* seu *fiducia*, quæ iuxta S. Thomam infra q. 129. a. 6. nihil aliud est, quam de aliquo *spes firma atque perfecta*.

10 Addit Vazquez, ad naturam spei declarandam, hæc duo. Primum disp. 40. num. 6. & 7. de ratione spei in genere esse, vt desideretur consecutio rei, seu rei quæ per alium obtinenda; cum in hoc ipso, vt idem ait, consistat ratio ardui, circa quod spes vertitur. Vnde cit. disp. 40. n. 7. ait, de re quæ à nobis futura est, quatenus à no-

bis futura est, non esse spem, sed desiderium. Alterum est cit. disp. 15. num. 22. vbi docet, formale obiectum spei, quo constituitur in ratione virtutis Theologicæ, esse Deum, non tantum id quod speratur, sed id à quo speretur, siue obiectum formale fidei est, Deus cui creditur, non quod creditur.

Sed neutrum probatur. Non primum; quia communi sensu ac modo loquendi, quædam speramus, etiam si à nobis ipsis ea existimemus obtinenda; vt cum Mathematicus sperat se inuenturum quadraturam circuli, aut Chymicus modum auri conficiendi. Contra vero quædam leuia & facilia non speramus, etsi non nisi per alios adipiscenda sciamus. Quis enim in annonæ abundantia, ac foro vndique panibus referto, dicit, sperare se panem pretio acquisiturum? aut quis dominus sperat, se vel cibum à suo coquo, vel calceos à famulo acquisiturum? Et ratio est. Quia quædam, etiam si à nobis ipsis obtinenda sint, sua tamen natura, aut certe respectu operantis, ardua sunt & difficilia: alia etiam si obtinenda sint ab alijs, sæpe possunt esse obtentu facillima. Cum ergo spes communi sua ratione versetur circa bonum arduum, fieri potest, vt ex ijs nonnulla sub spem cadant, ex his quædam non cadant.

Alterum etiam non probatur. Primo, quia videtur esse contra communem sententiam, quam indicat etiam S. Thomas q. 17. a. 5. vbi ait, *spem* (qua virtus Theologica est) *attingere supremam regulam humanorum actuum, & sicut primam causam efficientem, in quantum eius auxilio nititur; & sicut vltimam causam finalem, in quantum eius fruitione beatitudinem expectat. Et sic patet, inquit, quod spei, in quantum est virtus, principale obiectum est Deus. Cum ergo in hoc consistat ratio virtutis Theologicæ, quod Deum habeat pro obiecto, manifestum est, quod spes est virtus Theologica.* Ita S. Thomas qui similia habet q. 17. art. 4. quibus locis, inquit Suarez hic d. 1. sec. 3. n. 3. S. Thomas palam excludit Dei auxilium à ratione formali spei.

Secundo; quia ipsa ratio conuincere videtur, de ratione virtutis Theologicæ esse, vt attingat Deum tanquam obiectum Quod, non solum Quo vel Cui: alioqui etiã Religio esset virtus Theologica. Quæ de causa etiã supra disp. 1. q. 1. dub. 2. ex communi diximus, fidē velut virtutem Theologicam respicere etiam Deum vt Deum, tanquam obiectum formale Quod. Quamquam est aliqua differentia inter virtutes appetitiuas, & intellectiuas; quod hæ non tam specificantur ab obiecto formali Quod, quã ab obiecto formali Quo; illæ autē potius ab obiecto formali Quo, quam Quo. Accedit, quod non omnis actus, qui procedit ab habitu spei, respicit Deum velut eum à quo aliquid speratur, quandoquidē datur à spei habitu actus plane inefficax, quo nihil profus efficaciter obtinendum appetitur, vt inferius dicitur.

Atque ex his colligitur primo, quodnam sit spei obiectum, tum materiale, seu primarium, seu secundarium; tum etiam formale. Hoc enim si vniuersim de habitu spei loquamur, nihil aliud est, quam Deus, vt est beatitudo nostra, adeoque

summum bonum nostrum, amabile amore concupiscentiæ, vt aperte colligitur ex S. Thoma in quæstionibus disputatis de spe & hic q. 17. art. 8. vbi ait: *Amor quidam (erga Deum) est perfectus; quidam imperfectus. Perfectus quidam amor est, quo aliquis secundum se amatur, utpote cui aliquis vult bonum; sicut homo amat amicum. Imperfectus amor est, quo quis amat aliquid non secundum ipsum, sed vt illud bonum sibi ipsi proueniat; sicut homo amat rem, quam concupiscit. Primus autem amor pertinet ad charitatē, que inheret Deo secundum seipsum: sed spes pertinet ad secundum amorem; quia ille, qui sperat, aliquid sibi obtinere intendit.* Ita S. Thomas. Idem sentiunt Scotus & Gabriel in 3. dist. 26. q. 1. & Gregorius de Valentia hic q. 1. punct. 1. & Suarez hic disp. 1. sect. 3.

15 Quod vero idem S. Thomas hic q. 17. a. 2. & 6. & q. 4. de virtutibus indicare videtur, Deum velut id. quod speratur, esse obiectum materiale spei, vt vero est fons & principium, à quo eiusmodi supernaturale bonum speratur, esse formale, id non simpliciter, (vt Vasquez loc. cit. & Bannes a. 1. existimarunt) sed proportione quadam intelligendum est; nempe quod Deus sub priore ratione consideratus, per posteriorem vltimius contrahatur, & magis determinetur, respectu quidē actus illius, qui spei vocabulo directe significatur, vt magis inferius explicabimus.

16 Colligitur secundo contra Durandum loc. cit. Deum etiam immediate & secundum se, non tantum ratione effectus, puta visionis seu fruitionis Dei, honesto quodam amore concupiscentiæ à nobis amari posse, vt aperte supponit S. Thomas hic q. 17. a. 6. & 8. ex communi; & ex eo facile probatur: quia amare aliquem amore concupiscentiæ, est amare aliquem vt nobis bonum: sed Deus rectissime amatur vt nobis bonus; cum non modo secundum se, abstrahendo ab omni creatura, sit summum bonum, qua ratione amatur amore amicitie seu charitatis, vt dictum; sed simul etiam sit summum bonum nostrum: Ergo &c. Idem significat scriptura psalm. 41. v. 1. & 2. *Quomodo desiderat cervinus ad fontes aquarum, ita desiderat anima mea ad te Deus: Sitiuit anima mea ad Deum fontem viuum.* Et psalm. 62. v. 2. *Sitiuit in te anima mea, &c.* Quibus locis utique de amore seu desiderio concupiscentiæ sermo est. Accedit quod effectus huius amoris est optimus; utpote cuius visum hoc bonū nostrū ardentem querimus, postposito omni alio bono sensibili, seu beatitudine creatā, iuxta illud psal. 72. v. 25. *Quid enim mihi est in celo? & à te quid volui super terram?*

17 Neque verum est, quod obijcit Durandus, omne amatum amore concupiscentiæ referri ad eū, cui illud concupiscitur, tanquam medium ad finem; quo proinde vti dicimur, non frui; cum tamen Deo frui solum, non vti liceat. Potest enim id aliquando (vt etiam in proposito accidit) referri tanquam finis Cuius, ad suum propriū subiectum, seu etiam vt ad finem Cui. Quod & exemplo, & ratione recte ostendit Caietanus hic q. 17. a. 2. & 5. Exemplū est in Filio Dei, quē Deus Pater nobis dedit & donauit, adeoq; amando voluit; eū tamen interim ipse secundū se minime

per modū mediū ad nos tanquā ad finē referatur, sed potius ē conuerso sit ipsemet finis noster.

Ratio est: Quia tot modis bonum aliquod alicui concupiscere possumus, quot modis accidit id esse bonum alterius: sed potest aliquid esse bonum alterius, non tantum per modum mediū, sed etiā per modum finis Cuius: Ergo &c. Quo fit etiam, vt cum Deum hoc modo amamus, non vtamur fruendis, sed potius fruamur, vel certe vt fruendum appetamus; cum Vti proprie sit, aliquid tanquam medium vtile, ad finē cuius gratia referre, vt pluribus persequitur Vasquez 1. 2. disp. 48. num. 5.

Colligitur tertio, spem esse virtutem distinctā, tum à fide, quam Sectarij hodie cum fiducia male confundunt, vt dictum disput. præced. quæst. 6. dub. 1. tum à charitate; qua Deus non vt nobis bonus, sed vt secundum se summum est bonum amatur, non amore concupiscentiæ, sed amore amicitie, vt dictum, & expresse docet S. Thomas q. 17. a. 6. & 8. quidquid dubitet Caietanus quæstio. 18. art. 1. num in voluntate generatim loquēdo specie differant diligere & sperare. &c.

Neque verum est, quod nonnulli dicunt, & tribuitur Bonauenturæ 3. dist. 26. a. 2. q. 3. alijque pluribus apud Suarez hic disp. 1. sec. 3. Deum sub absoluta ratione increati & supernaturalis boni amatum & desideratum, obiectum charitatis esse; spei vero, sub ratione boni ardui & excedentis humanas vires, in quo & confidamus, & quod expectemus sperantes: quasi vero aut charitas etiam materialiter in bonum arduum seu difficile non tendat, aut spes in id formaliter tendat; ita scilicet, vt ratio formalis sub qua Deus speratur, sit ratio ardui: cum ea tamen vt sic nec spei, nec alterius prosecutionis actum vllō modo terminet obiectiue; retardare scilicet à prosecutione appetitum potius apta, quam ad eam allicere; sed solum sit conditio quadam obiecti, qua fit, vt voluntas efficacem prosecutionem eius boni difficulter eliciat, atque ita etiam deinde actus ipse peculiarem quidem denominationem, sed non aliam speciem sortitur; saltem loquendo de actu voluntatis, in qua ratio ardui, vt potentias non distinguit, ita nec habitus, vt dictum tom. 2. disputatione 2. quæstione 4. dub. 1. & seqq. & magis ex Sancto Thoma inferius declarabitur: et si Vasquez citat. disputatione 15. n. 22. rationem ardui in eo constituens, quod ab alio bonum concupitum expectetur, consequenter sentiat, eam esse formalem rationem obiecti spei, quod etiam sub dubio tradit 1. part. disputatione 84. numero 3.

Magis improbabilis est sententia Ockami quodlib. 3. q. 1. asserentis, spem non esse quid tertium distinctum à charitate & fide, sed aggregatum ex illis, quod probabile etiam esse, indicat Scotus in 3. d. 26. q. vn. Sed merito etiam improbatum à Suarez hic disp. 1. sec. 3. n. 22.

Colligitur quarto, dari quidem, præter supernaturalem & infusum habitum spei quem definiuimus, etiam alium habitum spei acquisitæ seu

naturalis circa Deum, ut est bonum nostrum supernaturale naturali & acquisita cognitione, propositum, iuxta dicta disp. 1. q. 1. dub. 3. n. 75. quidquid sine ratione neget Bannes hic q. 17. a. 5. attamen proprie ac simpliciter virtutem non esse, cum non sit habitus in suo genere perfectus & obiecto commensuratus; multo minus esse virtutem Theologicam: sicut nec habitus fidei acquisita de veritatibus supernaturalibus vera & perfecta virtus est, ut recte notavit Caietanus hic q. 17. a. 5. et si Scotus in 3. dist. 26. q. 1. putet, dici posse virtutem Theologicam, si quidem ad eam non requiratur, ut à Deo infundatur.

Quod si loquamur de spe naturali in Deum, ut est auctor rerum naturalium, bonumque naturale, tum ea quidem virtus dici poterit, eo modo, quo etiam habitus amoris naturalis Dei (iuxta dicenda q. 2. dub. 2.) virtus dici potest; attamen virtus Theologica dicenda non erit, iuxta communem phrasin Doctorum; qui eo nomine non solum virtutem circa Deum immediate versantem, sed simul etiam à Deo infusam, ordinisque supernaturalis intelligere solent; quamquam rota questio tandem sit de nomine.

Colligitur quinto, actum quidem spei, hoc vocabulo directe ac primario significatum, generatim loquendo, esse quoddam absolutum & efficax desiderium rei arduæ consequendæ; quod vel habeat rationem intentionis, si versetur circa ipsum finem Quis, seu Quius, ut consequendum per media; sicut habet rationem primarij sui obiecti, qui est Deus seu beatitudo nostra, ut dictum; vel etiam electionis, si ex voluntate finis, & consultatione proveniens, versetur circa aliquid medium, ut docet etiam Vasquez 1. 2. disp. 40. num. 7. attamen habitum spei, præter hunc actum, nihilominus habere adhuc plures alios actus etiam internos, & ab ipso habitu spei immediate elicitos; omnes scilicet eos, qui circa idem obiectum formale, hoc est, Deum tanquam supernaturalem beatitudinem nostram versantur, ut recte docet Suarez 3. part. articulo 4. & pluribus prosequitur hic disput. 1. sec. 3. & 4.

In his ordine primus est ipse amor concupiscentiæ in Deum, quo videlicet in eum velut nobis bonum ferimur, simplici prosecutione; quem male, & contra S. Thomam cit. q. 17. a. 8. Arragonius ibidem vocat actum charitatis. Ex hoc amore, in hac vita, ubi obiectum illud amatum est absens, sequitur desiderium eiusdem boni, abstrahendo, an illud absolute loquendo acquiri possit, vel acquirendum sit, an non: deinde si amor sit perfectus, succedit spes & efficax desiderium eiusdem boni, velut obiecti ardui & possibilis obtineri, iuxta Sanctum Thomam hic cit. art. 8.

Postquam vero idem obiectum aliquando erit præsens & possessum, ut sit in patria, tunc si aliunde nil obstet, sub eodem motivo sequetur gaudium siue delectatio; quæ tamen etiam in hac vita subinde locum habet, quatenus per ipsam etiam spem, & imperfectam quandam fruitionem Dei, aliquo modo beati esse possumus:

licet interim ab actu spei, tanquam difficiliore, & maxime arduo ac necessario viatori, totus habitus spei suam denominationem fortietur.

Quæ doctrina etiam colligitur ex Sancto Thomam hic quæstione 17. art. 8. cum ait, *spem pertinere ad amorem concupiscentiæ, & ex eo derivari*; utique velut actum posteriorem à priori. Et infra quæst. 28. articulo 1. ad 3. docet, sicut ex charitate procedit gaudium amicitie de bono diuino; ita etiam ex spe procedere proportionatum gaudium, ad amorem concupiscentiæ spectans: illud vero gaudium, iuxta S. Thomam, procedit ex charitate, velut quidam ipsius actus: ergo similiter à spe &c. Eodemque sensu multi veteres Scholastici dixisse videntur, in Beatis non esse spem secundum imperfectionem, esse tamen in eis, quidquid est perfectionis in spe, ut dicitur dub. sequenti.

Præter hos vero actus, qui in prosecutione consistunt, sunt etiam alij, qui consistunt in fuga; quales sunt odium, abominatio, timor, & dolor, de malo contrario obiecto spei, ut est separatio à Deo velut Summo nostro bono, item gehenna, ac quoduis aliud malum, etiam culpa, quatenus à Deo Summo bono nostro consequendo impedit. Quo proinde etiam spectat attritio, quæ concipitur ex timore gehennæ, seu æternæ pœnæ, ut docet etiam Suarez 3. part. tom. 4. d. 5. sect. 2. n. 10. & 15, conformiter S. Thomæ cit. q. 28. a. 1. Fundamentum huius doctrinæ sumitur ex illo principio Theologico, quod in moribus, eiusdem rationis ac virtutis est, bonum aliquod prosequi, & malum oppositum fugere, ut frequenter docet S. Thomas speciatim 3. par. q. 85. ad 1. & hic q. 19. a. 6. & q. 28. a. 1. ad 2.

Ratio vero generalis est. Tum quia actus isti sunt boni ac virtuosij, imo etiam supernaturales, quo ad substantiam; cum sint de obiecto supernaturali, qua tale est: ergo spectant ad aliquem virtutis habitum, iuxta principium, quo utitur S. Thomas hic q. 17. a. 1. sed ad nullum alium spectare possunt, quam ad habitum spei: Ergo &c. Tum quia bonum aliquod esse præsens vel absens, futurum vel non futurum, à se vel ab alio, arduum vel non arduum, sunt tantum conditiones materiales obiecti respectu appetitus intellectivi; nec adeo in eo per se distinguunt virtutum habitus: alioqui plures aliæ Theologicæ virtutes essent ponendæ, sicut patet in gaudio charitatis, & amore.

Ex quibus colligitur, immerito à Vasquez 1. part. d. 43. n. 3. & 10. hanc sententiam de multitudine & varietate actu virtutis spei, velut novam improbari; addendo, amorem illum & delectationem de Deo, velut beatitudine nostra supernaturali, non esse actus supernaturales quo ad substantiam; imo nec esse supra naturæ vires, aut vilius omnino virtutis actus: quod & S. Thomæ locis cit. & rationi aperte repugnat, ex dictis. Plura hæc de re tom. 2. disputat. 1. quæstione 5. dub. 1. & 2.

Colligitur sexto, spem per se quidem & absolute loquendo, esse de bono proprio ipsius sperantis; supposita tamen unione eiusdem per amorem cum altero, posse etiam nos alteri sperare

beatitudinem, aliaque bona speranda; idque per eandem virtutem; sicut eadem charitate diligimus nos, & proximos: cum eo ipso, quod proximus per amorem quasi vnus est cum sperante, bonum illius quasi proprium censetur. Idem docet S. Thomas q. 17. a. 3. & q. 18 a. 2. ad 2. & patet ex Apostolo 2. Cor. 1. v. 7. *vt spes nostra firma sit pro vobis.* Et Philipp 1. v. 6. *Confidens hoc ipsum, quia qui capit in vobis opus bonum, perficiet, &c.*

30 Et quamuis Bannes cit. a. 3. putet amorem illū erga proximum, quem spes præsupponit, supernaturalem esse debere, nihilominus tamen si loquamur de illo, vt de actu reipsa distincto à spe, sufficere videtur naturalis: sicut etiā vt mihi sperem bonum supernaturale, non prærequiritur aliquis supernaturalis amor (saltem explicitus, aut coniunctio supernaturalis ad me ipsum) tanquā actus quidā distinctus à spe, sed sufficit naturalis.

31 Quod si tamen amor quidam supernaturalis præquiretur, is tamen per se loquendo, nequaquam existimandus esset amor charitatis, sed amor concupiscentiæ ad spem pertinens, quo & mihi ipsi, & mihi coniunctis bona supernaturalia velim, vt paulo inferius magis declarabitur. Ratio est; tū quia eiusmodi amor per se circa obiectum formale charitatis non versatur; tum quia alias peccator alteri supernaturaliter sperare nihil posset. Secus erit, si quis velit aut speret bonum sibi, aut alteri, quatenus aliquo modo cum Deo quid vnum est, adeoque sub ratione formali obiecti charitatis; tunc enim talis actus ad amorē charitatis pertinebit. Sicut enim actus amoris, sub certa ratione obiecti, alius ad habitum charitatis, alius ad habitum spei pertinet, ita etiā actus spei, sub alia & alia ratione formali obiecti, alius ad spem, alius ad charitatem spectare potest.

32 Colligitur septimo, spem ita se habere ad cæteras virtutes Theologicas, vt naturæ quidem, & generationis ordine, posterior sit fide, sine qua etiam esse non potest, iuxta dicta disp. 1. q. 6. dub. 2. prior autem sit charitate: sicut etiam amor concupiscentiæ erga Deum, vt pote imperfectior, prior est amore amicitie ad charitatē pertinente. Spes enim inducit ad charitatem hoc ipso, quod sperans à Deo remunerationem, accenditur ad amandum Deum propter se ac suam bonitatē. Et si ordine dignitatis ac perfectionis charitas prior sit spe, vt docet S. Thomas q. 17. a. 8. post Ambrosium l. 6. in Lucam, circa illud, *si habueritis fidem.* Et Augustinum lib. 14. de ciuit. cap. 9.

33 Virum autem spei virtus absolute perfectior sit fide, etiam vt ex vtroque habitu intellectus ac voluntatis coagmentatur, dubium est; & vtrumque probabiliter defendi potest. Affirmatiuam enim sententiā indicat S. Thomas q. 4. de virtut. a. 3. & in 3. dist. 23. q. 2. a. 5. & 2. 2. q. 10. a. 3. Negatiuā indicat idē hic q. 20. a. 3. & colligitur ex 1. 2. q. 66. a. 3. Mihi magis probatur sententiā affirmatiuā; quia spes in ratione virtutis est perfectior habitu intellectuali fidei, vt etiā tradit Suarez disp. 1. sec. 6.

34 Obijcies. Hoc ipso, quod Deū mihi amo amore concupiscentiæ, amo meipsum amore amicitie, vt ex comuni recte docet Vasquez 1. 2. disp. 11. n. 26. & lib. de adorat. disp. 1. c. 6. idq; ex generali

principio, apud eundem 1. 2. disp. 1. c. 3. eundem amore, quo volo alicui bonum, diuerso respectu, esse amorem concupiscentiæ, videlicet respectu rei quam volo alicui, & amorē amicitie, respectu personæ, cui volo; quod etiā docet Caietanus 1. 2. q. 28. a. 4. ex comuni. Iam ergo aut amor ille amicitie est amor naturalis; & hoc nō; cū per eū mihi efficaciter velim bonum supernaturale: aut supernaturalis; & tunc erit actus charitatis. Neque enim videtur esse alius amor amicitie supernaturalis, quam charitatis: ac proinde amor charitatis non est posterior spe &c.

Respondeo cū Vasquez cit. disp. 1. 1. amorē illū amicitie erga meipsum, non esse actū vel affectū diuersū ab amore spei seu concupiscentiæ; sed eundē profusū cū illo, qui diuerso respectu est concupiscentiæ, & amicitie, vt dictū est; nullo tamē modo ad charitatem pertinens, vt aperte etiam docet S. Thomas q. 19. a. 6. Tum quia ita seipsum amans, nō habet pro obiecto formali, seu ratione amandi Deū vt est obiectū charitatis. Tum quia alioquin sequeretur, in homine peccatore nō esse actū supernaturale spei; sicut in eo non est actus charitatis.

D V B I V M I I.

De subiecto spei, tam proximo, quam remoto.

S. Thomas 2. 2. q. 18. a. 2. 4.

35 S ubiectum spei, sicut & alterius cuiusque virtutis, duplex est; potētia videlicet aliqua anima, cui immediate inest, quod vocatur subiectum proximum; & ipsum suppositū, seu persona, quod est subiectum remotū. Et quod ad proximum subiectū attinet, satis ex dictis constat, spem esse habitū voluntatis, adeoque proximū & immediatū spei subiectū esse volūtate, vt docet S. Thomas cit. q. 18. a. 1.

36 Verum cū nihilominus spes, ex parte intellectus, supponat aliquod iudiciū, siue de possibilitate, siue etiam de futuritione ipsius beatitudinis consequendæ, difficultas est qualenā determinate iudiciū illud esse oporteat. Breuiter dico sequentia. I. Non sufficit nudum illud iudiciū conditionatum, quo credā, me posse saluari, aut saluū fore, si in culpa ipse nō fuero. Hoc enim etiā esse potest in eo, qui ob factam reuelationem, de sua damnatione certus est; quem tamen sperare non posse, omnes fatentur.

37 II. Nec tamen etiam requiritur iudiciū, quo quis absolute iudicet, se saluum fore. Tale enim iudiciū, iuxta legem Dei ordinariā, non potest esse homini certū in hac vita, ex Concilio Tridentino sess. 6. c. 13. Incerto autē aliquo & fallaci iudicio niti certā spem, qualis est diuina, nō cōuenit. Accedit, quod nec ad alias res efficaciter desiderandas, requiritur iudiciū absolutū, fore vt illas adipiscamur; et si Valentia q. 1. pun. 3. oppositū significet, quod apertius tradit Almain l. 2. Moral. c. 3. refutatus à Suarez hic disp. 1. sec. 7. n. 2.

38 III. Iudiciū ergo, quod spes supponit, quoque ipsa nititur, in hoc consistit; Deū, quantū in se esse velle ac posse me saluare, simulque omnibus spectatis absolute possibile esse, me saluū fore; ita scilicet, vt simul excludatur iudiciū, quo absolute iudicē, me saluū nō fore. Ita docet Vega in Cōciliū

Trident.